

יוני 2017

למען קליטה ישירה של העולים מאתיופיה

מטרת נייר עמדה זה היא הסדרת קליטתם הישירה של העולים יוצאי אתיופיה בשכונות ובערים בישראל וביטולו של הנוהל, הייחודי והמפלה, המחייב אותם לשהות תקופה ממושכת במרכזי קליטה ולאחר מכן לעבור למגורי קבע בשכונות מסוימות ללא אפשרות בחירה. נטען כי השהות הממושכת של יהודי אתיופיה במרכזי קליטה פוגעת בהשתלבותם. וכן כי, קביעה בכפייה של מקום מגוריהם, בידי פקידי ממשל, התניית מענקי הסיוע והסללה לסביבה חברתית-כלכלית קשה גורמת להנצחת הפערים ואף להגדלתם.

רקע – מצב העולים מאתיופיה במרכזי הקליטה

מרכזי הקליטה בישראל הינם באחריות משרד העלייה והקליטה, ומופעלים ברחבי הארץ בידי הסוכנות היהודית. עבור כל העולים החדשים המגיעים לישראל, מהווים מרכזי הקליטה פתרון זמני העונה לצורך בשהייה במקום מוגן מיד עם הגעתם. עבור העולים מאתיופיה, נקבע נוהל ייחודי המחייב אותם לשהייה ממושכת במרכזי הקליטה ומונע את קליטתם הישירה בקהילה במקום בו הם בוחרים להתגורר.¹

כתוצאה מנוהל ייחודי זה, מרבית דיירי מרכזי הקליטה הם עולים מאתיופיה. מתוך 21 מרכזי קליטה שפעלו, נכון ליוני 2016, 12 מיועדים בלעדית ליוצאי אתיופיה, 5 מיועדים לעולים ממגוון מדינות כולל אתיופיה, ו-4 לעולים מאירופה בלבד. המרכזים המיועדים בלעדית ליוצאי אתיופיה ממוקמים בפריפריה, מחוץ למרכז החברתי והכלכלי של המדינה.

בשנים האחרונות מספר העולים מאתיופיה המתגוררים במרכזי הקליטה יורד בהתמדה: מ-5,108 דיירים ב-2014² ל-2,509 כיום³. למרות שהשהות במרכזי הקליטה מיועדת לתקופה של בין 18 ל-24 חודשים בלבד, עולים רבים "נתקעים" בהם ללא יכולות לצאת. למעשה, גל העלייה המשמעותי האחרון מאתיופיה (מבצע "כנפי יונה") היה ב-2013 (בשנים האחרונות הגיעו עולים בודדים בלבד מאתיופיה: 211 עולים ב-2014⁴, 91 ב-2015⁵, 106 ב-2016⁶ ו-4 עולים בלבד מתחילת 2017 עד חודש מרץ⁷). אילו היה הטיפול בעולים מתנהל כשורה, ומסלולי העזיבה היו רלבנטיים, מספר העולים מאתיופיה המתגוררים כיום במרכזי הקליטה היה עומד על בין 110-200 בלבד, ולמדינה היה נחסך כסף רב (מיליון שקל בשנה עבור כל מרכז קליטה).

¹ אתר משרד העלייה והקליטה 'קליטת עולי אתיופיה, כניסה: 03/05/2017.

² הכנסת – מרכז המחקר והמידע, נתונים על עולים השוהים במרכזי קליטה, 03/11/2014.

³ מענה משרד העלייה והקליטה לפנייתנו בדוא"ל.

⁴ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, השנתון הסטטיסטי לישראל 2015, לוח 4.4 "עולים, לפי תקופת עלייה, ארץ לידה וארץ מגורים

אחרונה".

⁵ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, השנתון הסטטיסטי לישראל 2016, לוח 4.4 "עולים, לפי תקופת עלייה, ארץ לידה וארץ מגורים

אחרונה".

⁶ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הירחון הסטטיסטי לישראל - ינואר 2017, לוח ה' 4 "עולים, לפי ארץ מגורים אחרונה".

⁷ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הירחון הסטטיסטי לישראל - מרץ 2017, לוח ה' 4 "עולים, לפי ארץ מגורים אחרונה".

פייר קניג 28, קומה 5, ירושלים, ישראל 9346936

Pierre Koenig 28, Jerusalem 9346936

טלפון: 02-6789673 | פקס: 02-6790412 | iaej.co.il

נוהל היציאה ממרכזי הקליטה

על-פי המדיניות הנוכחית של משרד העלייה והקליטה, נקבע כי:

1. משפחות זכאיות לקבלת מענק לשם רכישת דירה בהתאם לגודלן, ובלבד שירכשו את הדירה במקומות מסוימים המוכתבים מראש. (גובה המענק לא עודכן במשך שנים למרות שמחיר הדירות בישראל הוכפל ואף שולש).
2. זוגות קשישים אינם זכאים למענק בכלל והם אמורים להתגורר עם ילדיהם הזכאים.
3. יחידים אינם זכאים למענק ואמורים להסתפק בהלוואה בנקאית בגובה 281,280 ₪⁸ בלבד.

תוצאות המדיניות

המדיניות הנ"ל מסלילה למעשה את יוצאי אתיופיה לשכונות החלשות ביותר, וניתן כבר היום לראות את תוצאותיה. משפחות גדולות (6 נפשות ומעלה) מצליחות להיחלץ ממרכזי הקליטה אך נידונות לחיות בשוליים הכלכליים והחברתיים של ערי ישראל, בעוני ובהזנחה. ואילו משפחות קטנות, זוגות קשישים ובודדים "נתקעים" במרכזי הקליטה שנים רבות.

המלצות

- יש לבטל לאלתר את נוהל משרד הקליטה, הכופה את מקום המגורים ומסליל את יוצאי אתיופיה לתחתית הסולם החברתי-כלכלי. יש לאפשר לכל אדם לבחור את מקום מגוריו לפי שיקול דעתו המושכל, ללא התניית סיוע כלשהו בהכתבת מספר הבית.
- יש לסיים את הנוהל הייחודי המחייב את העולים מאתיופיה לעבור במרכזי הקליטה, ותחת זאת לפעול לקליטה ישירה בקהילה כנהוג עם יתר העולים, זאת מבלי לפגוע בסיוע הכספי שניתן להם לרכישת דירה.
- יש לתת פתרון דיור הולם גם לקשישים וליחידים, באמצעות המרת הסיוע בשכר דירה למענק חד-פעמי באותה עלות תקציבית.

אגודת יהודי אתיופיה (לשעבר האגודה הישראלית למען יהודי אתיופיה) הינה ארגון סגור, הפועל לקידום מדיניות שוויונית ושינוי תפיסה ביחס ליוצאי אתיופיה בחברה הישראלית, ולמען מתן ייצוג הולם ושוויוני לאזרחי ישראל ממוצא אתיופי בכל הרבדים והתחומים בחברה הישראלית, כחלק בלתי נפרד מהמרקם החברתי-כלכלי-תרבותי הישראלי.

כתיבה ועריכה: יצחק איתן – היחידה למחקר, ידע ומידע, אגודת יהודי אתיופיה
Yitzhak@iaej.co.il

Funded by the European Union
The content of this publication is the exclusive responsibility of the IAEJ and should in no way be considered to reflect the view of the European Union

⁸ ש.ם.

פייר קניג 28, קומה 5, ירושלים, ישראל 9346936
Pierre Koenig 28, Jerusalem 9346936
טלפון: 02-6789673 | 02-6790412 :פקס | iaej.co.il

